WIELKOPOLANIN

Rok 23. Przedpłata w Poznaniu: Kwartalnie 1,20 mk., z odnosz. do domu 1,45 mk., miesięcz. 40 f. z odnoszeniem 50 f. WIELKOPOLANIN wychodzi codziennie. REDAKCYA: ul. Dolna Wałowa nr. 1, I p. Poznań, niedziela 25 czerwca 1905. Telefon Ekspedycyi: 1013. Telefon Redakcyi: 1142. Przedpłata na pocztach: Kwartalnie 1,20 mk., z odnoszeniem do domu 1,62 mk. INSERATY od wiersza drobn. 25 f. RĘKOPISÓW się nie zwraca. EKSPEDYCYA ulica Wodna nr. 15. Nr. 143

»Wielkopolanina« już można zapisywać. »Wielkopolanin« kosztuje na poczcie

1,20 mrk. kwartalnie,

z odnoszeniem do domu 1,62 mrk.

»Wielkopolanina« zapisywać można na wszystkich pocztach.

»Wielkopolanin« zapisany jest w cenniku pocztowym w wykazie głównym (Zeitungs-Preisliste zweite Abtheilung U Poln. Seite 491. W Austryi: Oester. Zeitungs-Preis-Verz. für 1904 Nr. 312.

W Poznaniu: w ekspedycyi i w ajencyach kwartalnie 1,20 mrk., miesięcznie 40 fen. — Z odnoszeniem do domu; kwartalnie 1,45 mk., miesięcznie 50 fen.

»Wielkopolanin« dołącza dla czytelników dodatek »Ognisko Domowe« wraz z »Pasiecznikiem« i prowadzi »Obronę prawną« dla swych przyjaciół bezpłatnie.

O nadużywaniu kredytu

przez klientelę w handlach detaliczn.

(Referat wygłoszony na ogólnym zjeździe kupieckim w Gnieźnie dnia 28 go maja 1905 r.)

»Wszystko to już było« mówi Ben Akiba, i ja dodaję, wraca, tylko we formie zmienionej Tak samo i kwestya, którą dzisiaj zajmować się mamy, jak świat jest stary i sięga czasów, kiedy w ogólności tak jednostki jak i szczepy całe poczęły się ze sobą komunikować i w celach zaspokojenia pierwotnych swych potrzeb wymieniać swe produkty. I wtenczas to bezwiednie począł powstawać kredyt, bo niemożebnem było, aby zawsze i na każdem miejscu zamiana odbywać się mogła z ręki do ręki. —

Odtąd z postępem kultury rosło znaczenie kredytu, tak że dzisiaj istnienie państw i narodów zdawałoby się niemożebnem bez tego ekonomicznego czynnika. Kredyt w tym czasie najrozmaitsze przybierał formy, istota jego jednakże od najzamierzchlejszych czasów aż po dni nasze pozostała tą samą i na tych samych opiera się zasadach tj. czy ten, któremu się zaufało, chce może i czy musi w zamian za odebraną wartość uiścić się równolegle.

Ponieważ handel nasz z małymi wyjątkami ogranicza się dotąd na handlu detalicznym, pomijam inne formy kredytu, a zastanowię się bliżej nad ujemnemi i dodatniemi stronami kredytu w tej właśnie gałęzi handlu, najwięcej nas obchodzącej.

Handel detaliczny jest w pojęciu kupieckiem, jakby tą pierwotną formą zamiany w mniejszych ilościach z ręki do ręki, takim przynajmniej być powinien i sądzę, że najbardziej postępowy kupiec detaliczny doby naszej, z przyjemnością wspomina owe dzikie a jednak tak dobre czasy, kiedy to bogaty kupiec fenicyjski brał za wino i oliwę złoto w bryłach, nie potrzebując imienia konsumującego te przysmaki uwieczniać w pergaminowych swych księgach.

Świat jednakże postępuje, kultura i oświata coraz to szersze przenikają warstwy społeczeństw, a w miarę ich wzrostu ludzkość nowe uczuwa zapotrzebowania, inne odzywają się pretensye do życia, wskutek czego tak w państwach, jak i w szczególnych rodzinach rozchody poczynają żyć w niezgodzie z dochodami. — A w tej rozterce kredyt jedyną jest ucieczką — jedynym ratunkiem.

I w rzeczy samej, tak jak on dla wszystkich wielkiem może stać się dobrodziejstwem, skoro oparty jest na wzajemnem zaufaniu i ściśle zastósowany do bilansu domowego, tak z drugiej strony kredyt lekkomyślnie udzielany i brany w ujemnych swych skutkach jest wręcz nieobliczalny i klęską ekonomiczną tak dla handlu jak i dla danego społeczeństwa.

Niezdrowe stosunki w udzielaniu kredytu w handlach detalicznych wzmagają się z roku na rok. Mamy dzisiaj u nas branże tak opanowane przez konsumentów nadmiernem wyzyskiwaniu kredytu, że jest już we wielu przypadkach niemożliwem dla młodego inteligentnego kupca z mniejszym kapitałem, samodzielną otworzyć sobie egzystencyą, bo potrzeba chyba być małym bankierem, by módz na kilkadziesiąt tysięcy marek stale mieć debitorów.

Do tych branż detalicznych należy przedewszystkiem branża żelaza, jako i przeważnie branże pracujące z rolnictwem, gdzie nadużywanie kredytu jest na porządku dziennym.

Są w dzielnicy naszej handle, w których książka debitorów dochodzi do połowy całorocznego obrotu, a w książkach tych znajdzie ciekawy badacz tych smutnych stosunków większe pozycye, od 2 i 3 lat nieregulowane. Dobrze, że właściciele firm tych są ludźmi zamożnymi, którzy to wytrzymać mogą, ale i oni w końcu się tem zniechęcają, nie mogąc interesów swych należycie rozprzestrzeniać, ponieważ znaczny kapitał ich stale martwy leży w ich książkach.

Wspomniałem tutaj tylko pewne branże, ale i w innych niezdrowe pod tym względem panują stosunki, gdzie kupiec udziela klienteli swej kredytu często daleko ponad 12 miesięcy, a sam na towary swe ma w najkorzystniejszym razie kredyt trzy do sześciomiesięczny.

Że zło to doszło już do najwyższych granic, dowodem tego najlepszym, że głos zastanowienia, głos szukania środków zaradczych nie tylko u nas się odzywa, ale równocześnie w całych Niemczech powstaje ruch w kołach handlowych, jakby zaradzić nadużywaniu kredytu w handlach detalicznych. I tak w jednym z ostatnich numerów »Confektionaira« zamieszcza dr. Pachow z Halberstadtu artykuł p. t. »Wie lassen sich die Missstände im Zahlungswesen für Detaillisten beseitigen« w którym pomiędzy innymi zalecanymi środkami wskazuje na izbę handlową w Brunświku, która pierwsza praktyczną podjęła inicyatywę ku sanacyi kredytu w handlach detalicznych. Izba ta zewezwała w pismach publicznych detalistów wszelkich branży, aby z dniem 1 stycznia 1905 wysyłali zaraz razem z towarami rachunki i monita te powtarzali co kwartał. Następnie kazała izba handlowa brunświcka własnym kosztem drukować czerwone karteczki z następującym tekstem: dla porządku i celem zapobieżenia omyłkom wysyłam odtąd regularnie kwartalnie rachunki.« Karteczki takie ma izba ta do użytku kupców i w potrzebnej ilości chętnie je bezpłatnie udziela.

Jednomyślne postępowanie kupców, należących do izby handlowej w Brunświku, tak dodatnie wydało skutki, że zainteresowały się tem inne izby handlowe, do Związku należące i w ten sam sposób o reformy w kredycie detalicznym starać się zamierzają.

Widzimy stąd jasno, że ruch ten nie tylko od nas wychodzi, ale panuje on w całych Niemczech i że w całych Niemczech zabrano się energicznie do sanacyi niezdrowych stosunków kredytu w handlach detalicznych.

Moi Panowie, dotąd handel nasz nie miał żadnej centralizacyi i dla tego nie jedna myśl zdrowa, nie jedno słowo potężne przebrzmiało jak echo wołającego na puszczy; odkąd jednakże mamy Związek kupiecki inaczej działać się powinno. Stawiam więc następujący wniosek:

1) ażeby kupcy i przemysłowcy do Związku należący regularnie kwartalne wysyłali rachunki;

2) ażeby kredytu nie udzielano po nad 12 miesięcy;

3) ażeby Związek przez powtarzające się w pismach publicznych artykuły, objaśniał publiczność o szkodliwości nadużywania kredytu tak ze względu na handel, jak i w ogólności na całe nasze stosunki ekonomiczne, ponieważ leży tak w interesie publiczności, jak i handlu naszego, kupować o ile możności za gotówkę, lub na krótkie termina, wtenczas bowiem jedynie daje się możność kupcowi obracania prędko, — choć z z małym zyskiem swym kapitałem, a korzyści stąd wynikające płyną wprost do kieszeni publiczności.

Opracował S. Chojnacki z Gniezna.

* **Z Westfalii.** Na zebraniu głównego komitetu wyborczego na Westfalią, Nadrenią i sąsiednie prowincye oraz powiatowego komitetu wyborczego na powiat esseński, uchwalono na wiecu powiatowym (w Boże Ciało) następujących kandydatów na posłów.

1) Józefa Chociszewskiego z Gniezna,
2) Wojciecha Korfantego z Katowic,
3) Jana Wilkowskiego z Essen.

Ogólne w komitetach było zdanie, że polacy głosować powinni tylko na polaka.

* **Wiec w Chełmnie** odbył się w niedzielę 18 bm. Większość wyborców oświadczyła się za kandydaturą pana Brejskiego. Ponieważ jednak p. Brejski stanowczo odmawia ponownego przyjęcia kandydatury, przeto postanowiono z wyborem innej osoby zaczekać, dopóki p. Brejski na przyszły wiec ze sprawozdaniem poselskiem nie przybędzie. Pan Brejski nadesłał telegram z Bochum, w którym tłomaczy się, że na wiec przybyć nie może i popiera gorąco kandydaturę pana Leona Nowickiego, rzemieślnika z Chełmna, proponowanego także przez »Pielgrzyma«.

Położenie Liniewicza.

Pisma angielskie otrzymały z Tokio wiadomość, że japończycy otoczyli pierścieniem wojsk swoich armią jenerała Liniewicza i zacieśniając stopniowo ten pierścień, przystępują do akcyi zaczepnej. W tej formie wiadomość ta może doprowadzić do nieporozumień, obudzić mniemanie, jakoby armia rosyjska była zupełnie osaczona i znajdowała się w położeniu beznadziejnem.

W rzeczywistości wspomniana wiadomość japońska określa tylko ogólne położenie strategiczne w Mandżuryi i nie upoważnia jeszcze do wniosków o wyniku zapowiadanej nowej akcyi zaczepnej. Stan rzeczy jest po prostu taki, że armia jenerała Liniewicza jest rozmieszczona na przestrzeni sięgającej mniej więcej od Frychuansianu do Kuanczency i do Kiryna i zajmuje tam stanowiska dobrze obwarowane. Japończycy zaś otaczają te stanowiska ogromnem półkolem, które sięga od ujścia rzeki Dalao do Laoho, nad granicą mongolską przez Czantufu i Kajuansian do gór, stanowiących dział wodny między systemami rzek Sungari i Jalu i ciągnie się dalej na około Kiryna, do Omoso.

Armia rosyjska znajduje się więc rzeczywiście w pośrodku wielkiego półkola, utworzonego przez armie japońskie, ale stąd nie wynika jeszcze wcale, że jest ona otoczona i grozi jej odcięcie od podstawy operacyjnej.

Położenie strategiczne jest tylko takie, że utrudnia bardzo obronę, bo zmusza do rozstawienia silnych oddziałów na całej ogromnej linii frontowej, a tem samem prowadzi do osłabienia frontu południowego, na którym będą toczyły się walki rozstrzygające. Gdyby generał Liniewicz nie chciał bronić Kirynu, lecz zdecydował się na odwrót poza Sungari, to mógłby wykonać go w sposób zupełnie prawidłowy, bez żadnego niebezpieczeństwa dla swej armii. Tylko próba przeprowadzenia akcyi zaczepnej lub stoczenia bitwy rozstrzygającej na stanowiskach teraźniejszych byłaby połączona z niebezpieczeństwem oskrzydlenia z północnego wschodu, naraziłaby armią rosyjską na to, że japończycy uderzyliby z północnego wschodu na Kiryn i mogliby przeciąć odwrót poza Sungari.

Słowem, położenie strategiczne jest takie. że generał Liniewicz nie mógłby bez wielkiego niebezpieczeństwa dla swej armii stoczyć bitwy w okolicach Gundżulina, czy też na linii Kuanczency Kiryn, bo japończycy ukończyli już wszystkie przygotowania do bezpośredniego ataku na sam Kiryn. Tem też tłomaczy się niechęć Ojamy do zawarcia zawieszenia broni i prawdopodobnie skorzystają oni z tych kilku tygodni, które upłyną, zanim obustronni pełnomocnicy pokojowi zbiorą się w Waszyngtonie, aby wykonać przygotowany

atak i zapewnić sobie posiadanie Kryna na wypadek rozbicia się układów i konieczności prowadzenia dalszej wojny.

* **Wiec** wyborców powiatu ostrzeszowskiego odbędzie się 29 czerwca (w święto Piotra i Pawła) w Ostrzeszowie na sali pana Kahlerta o godzinie 2 i pół po południu. Wiec odbędzie się z udziałem posłów. Komitet.

Wiadomości od Patronatu.

Program walnych zebrań powiatowych na rok 1905.

W lipcu: 2 w Szubinie, 9 w Kruświcy, 16 w Kościanie.

W sierpniu: 10 w Koronowie, 20 w Pleszewie, 27 w Poniecu.

We Wrześniu: 10 w Gnieźnie i w Mogilnie, 17 w Wolsztynie.

W październiku: 8 w Opalenicy, 22 w Brennie (albo w Bukówcu).

W czerwcu: 4 w Kostrzynie, 18 w Czarnkowie, 25 w Szamotułach.

W listopadzie: 16 w Wągrówcu.

Nie wymienione w programie powiaty upraszamy nadesłać jak najwcześniej do Biura Patronatu termin Walnych Zebrań. Patronat.

Wiadomości polityczne.

Niemcy. Zaledwie przebrzmiały echa berlińskich godów weselnych niemieckiego następcy tronu, a już chodzą pogłoski o drugim ożenku zamierzonym. Książę Eitel drugi z rzędu syn cesarza ma wkrótce zaręczyć się z księżniczką Wiktoryą Eugenią Battenberską, córką księcia Battenberskiego, który w r. 1885 w następstwie pamiętnych wypadków bułgarskich wystąpił z armii pruskiej. Matka przyszłej narzeczonej ks. Eitla jest księżna Beatrycze angielska, rodzona siostra króla Edwarda VII.

— »Nord. Allg. Ztg.« donosi, że kanclerz rzeszy przyjmował wczoraj w południe francuskiego ambasadora i obradował z nim przez dłuższy czas.

— W fabrykach Kruppa zanosi się na bezrobocie, do którego przygotowują się także robotnicy innych fabryk żelaza w Westfalii i Nadrenii.

Wojna japońska - rosyjska. Urzędowo donoszą, że japoński oddział 21 bm. obsadził miejscowość Kamgsany w północnej Korei. Kilka tysięcy rosyan z artyleryą cofnęło się o 12 mil na północ.

— Mówią, że car posiada już warunki pokojowe Japonii i uważa je za nie do przyjęcia.

— Komisya śledcza w sprawie upadku portu Artura, przejrzała wszystkie akta, odnoszące się do poddania twierdzy, nie może jednak obradować dalej, ponieważ większość świadków pozostaje jeszcze w niewoli japońskiej, dalsze przeto czynności odroczono na termin nieokreślony.

— Pełnomocnik Japonii, upoważniony do rokowań pokojowych z Rosyą przybędzie dnia 1 sierpnia do Waszyngtonu.

— »Daily Telegraph« donosi z Tokio: Japończycy posuwają się zwycięsko naprzód. Armia rosyjska jest na obu skrzydłach zupełnie osaczona. Japończycy rozporządzają przeszło półmilionową armią na polu walki. Wstępne operacye wykonane zostały jeszcze dnia 20 b. m.

Ziemie Polskie. Ogłoszono uchwałę komitetu ministrów, dotyczącą zaprowadzenia reform w Królestwie Polskiem, a zatwierdzoną przez cara. Reformy te odnoszą się do nauki religii i języka polskiego w szkołach, w urzędowaniu gminnem itd. Obszerniej o tej sprawie napiszemy w jednym z najbliższych numerów pisma naszego.

— Z Łodzi donoszą, że tam rozpoczęła się od nowa agitacya wśród warstw najniższych i wydają się odezwy, wzywające do demonstracyi. — W środę wieczorem przeciągał przez miasto tłum, składający się z 60 - 70,000 ludzi z czerwonemi sztandarami. Przed ratuszem wygłaszali agitatorzy mowy rewolucyjne; prawie wszystkie fabryki świętują. Podczas pochodu tłumu wojska nie było widać. We Warszawie urządzono o tej samej porze demonstracye podczas której mieli kozacy 18 ludzi zabić i przeszło 100 ranić. Zdaje się nie ulegać wątpliwości, że tajne organizacye rewolucyjne rozpoczęły akcyą od nowa, otrzymawszy wskazówki i zasiłki pieniężne z zagranicy. Podczas procesyi Bożego Ciała na Przedmieściu Krakowskiem usiłowano wywołać rozruchy, co atoli nie powiodło się; powstała tylko panika, przyczem kilka osób odniosło obrażenia. Rozruchom przeszkodziła prawdopodobnie straż obywatelska, pozostająca w ręku cechów którym czuwanie nad porządkiem podczas procesyi zlecił za porozumieniem się uprzedniem z arcybiskupem X Popielem, prezydent policyi miasta Warszawy.

Rosya. Namiestnik Aleksiejew został pozbawiony godności namiestnika; — został jednak nadal generał adjutantem i powołano go do rady państwa.

— Z Petersburga donoszą, że wielki książę Aleksy ma utracić urząd wielkiego admirała floty rosyjskiej, poczem wyniesie się do Paryża a za nim pójdą za granicę także inni wielcy książęta rosyjscy. Rosya nic na tem nie straci a wielcy książęta niejednego nauczyć się mogą w świecie.

— »Dailly Mail« donosi z Petersburga, że przyjęcie przedstawicieli ziemstw przez cara Mikołaja II wywołało wśród społeczeństwa ogólne zadowolenie. Dziennik »Birżew Wiedom.« sądzi, że dzięki temu zostało usunięte wielkie niebezpieczeństwo, które groziło Rosyi.

Francya. Na radzie ministrów, odbytej wczoraj, w piątek, oświadczył prezes ministrów, Rouvier, iż sprawa marokańska, odnośnie do Niemiec bierze przebieg normalny. Wręczono notę w tej sprawie księciu Radolinowi oraz zawiadomiono równocześnie o treści jej wszystkie mocarstwa.

— Francya ma obecnie 14 stolic biskupich bez pasterzy. Wskutek zatargu między rządem a Stolicą Apostolską nie może nastąpić wybór nowych Biskupów.

— Kongres rolniczy obraduje obecnie w Paryżu. Niemcy, Anglia, Holandya, Włochy i Stany Zjednoczone przysłały swych reprezentantów.

Szwecya. Nadzwyczajna sesya parlamentu szwedzkiego została onegdaj przez króla otwarta mową tronową, w której król protestuje przeciw uczynionemu mu zarzutowi naruszenia konstytucyi norweskiej. Postępował zawsze zgodnie z konstytucyą i dążył do dobra obu narodów. Protestuje dalej przeciw uchwale stortingu norweskiego i krzywdzie, jaką uchwała ta wyrządza Szwecyi, ale podnosi, że unia nie warta jest wcale wielkich ofiar ze strony Szwecyi, gdyż unia, do której Norwegia została by zmuszona, nie przedstawiała by dla Szwecyi żadnej wartości.

Ameryka. Prezydent Roosevelt na zebraniu w Williamstownie oświadczył, iż Ameryka musi dążyć do powiększenia swej floty, jeżeli nie chce zrezygnować z roli wielkiego mocarstwa.

Wiadomości z blizka i z daleka.

Poznań, dnia 24 go czerwca.

Uczmy dzieci czytać i pisać po polsku!

☛ **Szanownym Czytelnikom donosimy,** że przenieśliśmy redakcyą naszą z Wielkich Garbar nr. 50, I ptr. do domu przy Dolnej Wałowej numer 1 I piętro. Upraszamy zatem listy do redakcyi wysyłać pod wyżej podanym adresem. Drukarnia i Ekspedycya pozostają przy ulicy Wodnej 15.

* **Ponieważ listy** adresowane z rozmaitemi dodatkami dochodzą nas dopiero po 5—8 dniach, gdyż wędrują do biura tłomaczeń, upraszamy o adresowanie następujące: »Wielkopolanin« **Poznań — Posen.** Listy tak adresowane dochodzą nas bez pośrednictwa biura tłomaczeń.

* **Od 15—25 bm.** listowi zbierają zamówienia na pisma. Należy więc w tym czasie zapisywać gazety, ażeby przerwa w abonamencie nie nastąpiła. Zwracamy szanownym czytelnikom uwagę, iż od lipca można razem z »Wielkopolaninem« abonować »Pasiekę«, pismo pszczelnicze, które podaje artykuły przez każdego zrozumiałe oraz rady i wskazówki, jak hodować pszczoły i ciągnąć z nich zyski. — Kto więc zaabonuje »Wielkopolanina« wraz z »Pasieką« razem płaci za oba te pisma 1,50 mk., to jest 1,20 za Wielkopolanina, 0,30 mk. za Pasiekę, i wtedy należy wyraźnie zażądać na początku »Wielkopolanin mit Pasieka.« Cena »Wielkopolanina« bez »Pasieki« jak dawniej 1,20 mk.

* **Poznań.** Na ostatniem miesięcznem zebraniu członków »Towarzystwa Przemysłowego« miał wykład od niedawna osiadły w Poznaniu dr. Schroeder dentysta, który lat kilkanaście przebywał w Ameryce i tamże tytuł doktora dentystyki na uniwersytecie uzyskał. Jako znawca amerykańskich stosunków zaciekawił wielce dość licznie zebranych członków — a miał wykład o budowli domów, olbrzymów, w miastach amerykańskich. — Wykład ten jest treści następującej: Miasto Nowy Jork, dziś stolica państwa Stanów Zjednoczonych, licząca z przedmieściami około trzech milionów mieszkańców — było początkowo, około roku 1600 osadą holenderską na wyspie Long Island, przy ujściu rzeki Hudson do morza. Wyspa ta ma obszaru 25,000 mórg. Zatoka tworzy jeden z najpiękniejszych portów. Indyanie, pierwotni mieszkańcy wyspę tę Manhattan nazywali, holendrzy nazwali osadę nowym Amsterdamem, a anglicy, którzy ją holendrom gwałtem odebrali, przezwali ją Nowym Jorkiem. Kiedy amerykanie po wojnie zwycięskiej nad anglikami utworzyli republikę, rozpoczął się rozwój tego olbrzymiego miasta. Gdy się wjeżdża parostatkiem do portu, uderza oko podróżnego nasamprzód olbrzymi posąg »Wolności« przedstawiający niewiastę z wzniesioną pochodnią — podstawa ma 40 metrów a figura 30 metrów wysokości. Dalej spostrzega podróżny olbrzymi most na rzece Hudsonie, jeden z największych w świecie. — Stare miasto ma domy mniejsze, a ulice krzywe w rozmaitych kierunkach, ale nowe miasto już budowane w szachownice, a zaopatrzone numerami, bez nazw, a tak, byle spamiętać numer ulicy i numer domu na niej, to tramwajami elektrycznemi łatwo dojechać. Na tychże ulicach są umieszczone elewatory we wysokości drugiego lub trzeciego piętra, na nich kursują wagony. Główną ulicą Nowego Jorku jest Broadway. Spód wyspy Long Island stanowi skałę, na tej skale zatem stawiają domy 10, 15, 20 do 25 pięter wysokości. Ponieważ w Nowym Jorku koncentruje się handel w centrum miasta, zbrakło miejsca do budowli i dla tego stawiają domy tak wysokie, że gołem okiem nie podobna dokładnie rozeznać i policzyć okien w tej wysokości. — Miasto Chicago rywalizuje z Nowym Jorkiem, ale że ma spód nie skalisty, więc wymaga zakładania trwałych fundamentów, które w taki sposób się tworzy: W Chicago wywożą ziemię do 30 stóp głębokości potem kładą na spodzie wiązanie żelazne, lub stalowe i to wypełniają cementem. Na tę pierwszą warstwę znów kładzie się szyny żelazne, znów je wypełnia cementem i tak dalej na poprzek, aż się utworzy sztuczną skałę z żelaza i cementu. Ściany głęboko w ziemi znów żelazne z piaskowca i cementowe a budynek taki ma trzy piętra ukryte w ziemi. W nich jest miejsce na składy najrozmaitsze, lub też i lokale oświetlane dzień i noc elektrycznością

Królowa złota.

83 Powieść

Pawła A'igremont.

(Ciąg dalszy).

— Tyle razy prosiłam panią, byś nie przychodziła do tego pokoju.

— Wiem, żeś śmiała dawać mi podobne rozkazy, ale nie przyrzekłam ci stosować się do nich. Jestem u siebie i nie mam ochoty znosić dłużej twoich kaprysów i komedyi. Do mnie, jako matki, należy obowiązek pielęgnowania mej córki i oświadczam ci, gdy mi się podoba, każę przenieść Teresę do innego pokoju, a nadto jako jej opiekunka prawna, mogę i tobie i Sybili zabronić wstępu do niej.

Łzy trysnęły z oczu Heleny. Zrozumiała grożące Teresie niebezpieczeństwo.

— Pani nie uczynisz tego! — zawołała — jaki powód dałabyś doktorowi Désormeaux, który wie, że Teresa nie może obejść się bez mojej pomocy?

— To też nie mówię ci, że uczynię to — odrzekła hrabina, przygryzając wargi — uprzedzam cię tylko, że ponieważ prawo daje mi nad nią władzę, mogłabym skorzystać z niej, gdybyś względem mnie nie zachowywała się nadal jak powinna zachowywać się córka. Uprzedziłam cię, staraj się więc być taką, jaka być powinnaś.

I odeszła, nawet nie spojrzawszy na Teresę, rzucającą się w paroksyzmie nerwowym.

Gdy zniknęła za drzwiami, Helena zwróciła się do Sybili.

— Czy uważałaś, że hrabina zmieniła ton, skoro tylko wspomniałam o doktorze Désormeaux. Widocznie obawia się go. Czy przypadkiem nie wyjeżdża on w tych dniach z Paryża?

— Domysł twój jest słuszny, gdyż dziś rano oświadczył doktorowi Prunier, że na parę tygodni wyjeżdża na wieś. Zostawił mu nawet program postępowania z Teresą.

— Więc to dla tego hrabina, nie lękając się go, postanowiła usunąć nas od Teresy! Ale nic z tego nie będzie, mamy przed sobą całą dobę, a z pomocą mojej matki chrzestnej, jutro w tym czasie już nas tu nie będzie.

— Zgoda! — odrzekła Sybila — udam się z tobą wszędzie dokąd zechcesz.

— Dziś po południu muszę jeszcze wyjść na miasto, ale pamiętaj, podczas mej nieobecności, ani na chwilę nie opuszczaj Teresy.

XXIII.

Podejrzenia Heleny.

Tego samego dnia, gdy pan Gervais siedząc w swym gabinecie, rozmyślał nad dziwną komplikacyą sprawy Roberta, wszedł woźny i podał mu list.

Szef policyi otworzył kopertę i przeczytał słowa następujące:

»Panna Helena Rochebelle uprasza pana szefa bezpieczeństwa publicznego o rozmowę sekretną.«

Pan Gervais przeczytawszy te słowa, zerwał się jak oparzony i rzucił się do przedpokoju, gdzie Helena, zawoalowana szczelnie, oczekując na odpowiedź, siedziała na ławce.

Ukłonił się jej z szacunkiem i poprosił do gabinetu.

— Niech pani będzie łaskawa wejść tu nam nikt nie przeszkodzi.

Następnie zwróciwszy się do swych sekretarzy, dodał:

Jakikolwiek zdarzyłby się interes, raczycie panowie załatwić go sami. Nie ma mnie dla nikogo.

Wprowadził ją do gabinetu, zamknął podwójne drzwi, aby niczyje ucho niedyskretne nie mogło usłyszeć ich rozmowy, poczem serdecznie uścisnąwszy jej dłonie, rzekł:

— Ach, jakiż anioł stróż pani, czy Roberta, sprowadził ją do mnie i powiedział jej, jak dalece pragnąłem jej wizyty!

Siadła na stojącym przy biurku fotelu, podniosła woalkę i odrzekła:

— To moja matka chrzestna, pani Jakobsen, poradziła mi udać się do pana. Gdy podczas konfrontacyi Roberta z Teresą dał mi pan do zrozumienia, iż wierzy w jego niewinność, przyszła mi myśl powiadomić pana o szczegółach, o których pan nie mógł wiedzieć. Ale była to rzecz tak ważna, że bez porady mojej matki chrzestnej nie odważyłabym się jej wykonać. Pani Jacobsen przecież pochwaliła mój zamiar, jeżeli więc zechce mię pan wysłuchać, odkryję mu rzeczy, o których przed nią tylko dotychczas się zwierzyłam. Wszakże, ponieważ po tej rozmowie cześć rodziny mojej złożę w pańskie ręce, więc niech pan mi da słowo człowieka honorowego, że zapomni o wszystkiem, co nie będzie koniecznem do ocalenia Roberta.

— Daję pani słowo — odrzekł p. Gervais. — Niech pani mówi.

— Matka moja — rozpoczęła Helena — Nadina de Santa Cruz, hrabina de Rochebelle, pochodziła z Hawany.

— Pochodziła? Pochodziła? — zawołał p. Gervais, robiąc nacisk na te słowa. — A więc matka pani nie żyje i obecna hrabina jest drugą żoną ojca pani?

— Niech pan pozwoli mi mówić — odrzekła Helena łagodnie — gdy skończę, wtedy pozna pan smutną tajemnicę naszej rodziny.

Matka moja, z pomocą swej przyjaciółki z lat dziecinnych, Sybili Andrew, z niezrównanem poświęceniem i miłością wychowała mnie i siostrę moją. Miałam lat dziewięć a Teresa dwanaście, gdy ważne interesa powołały rodziców do Hawany. Pożycie ich wówczas nie było szczęśliwe; byli dla siebie obojętni i zimni. Matka moja tak pod względem moralnym jak fizycznym była istotą doskonałą, gdy tymczasem w postępowaniu ojca, jak zrozumiałam później, było wiele do zarzucenia.

Ciąg dalszy nastąpi.

W ten sposób wzrasta gmach po nad ziemię, a zbudowany tylko z żelaza, cementu i szkła — posadzki i sufity szklane na ramach żelaznych. Na zewnątrz domów piaskowiec, marmur lub cegła t. zw. klinkry, bo na kamień prawie palone. Gmachy w ten sposób stawiane tak są silne, że dotychczas nie było przypadku zapadnięcia się budynku. W każdym prawie z nich przebywa stale około 6000 ludzi. Bezpieczeństwo od ognia zupełne. Zbiorniki wody są na dachach i w każdej chwili lokal płomieniem wewnątrz objęty może być zalany. Tak samo wszędzie rozprowadzone druty, dające światło elektryczne. Lokalów taki olbrzym mieści w sobie 500 do 1000 — są i urządzone teatry na 5000 widzów — hotele, mające po 400 pokoi. Zaprowadzone są na każdem piętrze telefony, pocztowe biura — rury szklane, od góry do dołu dla wpuszczania listów. — Amerykanie, znani z energii, stawiają taki olbrzymi gmach prawie w dwa lata. Szczególniejszym objawem jest ten, że rodzin bardzo stosunkowo mało te gmachy zajmuje. One mieszkają więcej od środka miasta — a w tych olbrzymich są przeważnie biura, banki, lokale publiczne. Największy ruch panuje wieczorem, gdy osoby zajęte w handlach, warsztatach, bankach, biurach wychodzą na ulice wracając do rodzin. Mimo tych niezliczonych tłumów bezpieczeństwo jest wielkie, a bieg tramwajów regularny. — Podaliśmy tylko bardzo streszczone sprawozdanie z tego ciekawego i zajmującego wykładu. Pan dr. Schroeder nie czyta tylko mówi z krótkich notatek. Jak wiemy, żywe słowo o wiele więcej utrwala się w uszach i głowie słuchaczów, to też inne Tow. uprosiły już p. dr. S. o powtórzenie owych ciekawych szczegółów o stosunkach amerykańskich, które mało kto u nas zna, a które nam bardzo są pożądane z powodu około 2 milionów polaków dziś ten kraj zamieszkujących — i gdzie przeszło 20 pism polskich istnieje. — Po opisie budynków dał nam p. dr. S. jeszcze charakterystykę tego bystrego narodu amerykańskiego i przedstawił dziwny wpływ korzystny nawet dla naszych ciemnych rodaków, opuszczających strony rodzinne. Pod wpływem nieograniczonej wolności, przeważna ich liczba nabiera zupełnie innego poglądu na świat i sprawy jego, nabiera energii i wytrwałości tak dalece, że dziwić się należy co się staje z tych ograniczonych niedołęgów, gdy przybyli na ziemię amerykańską. Panu dr. S złożono szczerą podziękę za ten zajmujący wykład.

* **Biuro informacyjne** Polskiego Centralnego Komitetu Wyborczego uprasza o nadsyłanie materyału w sprawach społecznych i politycznych p. dr. Tadeusz Jaworski, Poznań Posen. Telefon 1759.

* **Mężczyzna** z wyższem wykształceniem szkolnem poszukuje zajęcia w biurze lub w jakiem fabrycznem przedsiębiorstwie. Zgłoszenia przyjmuje Redakcya Wielkopol., Dolna Wałowa 1 I p.

* **Poznań.** Dnia 22 bm. popołudniu przeskoczył czeladnik stolarski Stanisław Metloch poręcz mostu Chwaliszewskiego i znikł pod wodą. Poprzednio zdjął żakiet i kapelusz. Ciała dotąd nie znaleziono. (—) Kiedy straż pożarna jadąca z drabiną pożarną skierowała wóz z Rynku na ulicę Butelską uderzyła drabina daleko naprzód wystająca w okno wystawowe narożnego składu cygar. Szyba się stłukła i pewna ilość cygar i cygaret się zniszczyła. (—) Przy ulicy Klasztornej nr. 25 dzieci, bawiąc się, zapaliły firanki, pożar ugaszono, zanim straż pożarna przybyła na miejsce.

* **Poznań.** Znoszenie fortecy postępuje bez przerwy. Rozpoczęto teraz znosić wały od bramy Dębińskiej i fortu Roedera. Cały obszar będzie tak wysoko zasypanym, aby możliwa powódź nie szkodziła. Tak samo znoszą wały wewnętrzne fortu Grolmanna. Sam fort w którym mieści się oddział artyleryi stać będzie do roku 1907. Pomiędzy bramami Młyńską a Królewską już fosy zasypane. Kazamaty forteczne, które dawniej były więzieniem dla tak zwanych »szarków« oraz wieża niebieska przy małym upuście pozostaną jeszcze do roku 1907.

* **Poznań.** Piszą nam z miasta: Zwracamy niniejszem uwagę na wyjątkową okazyą nabycia pięknego obrazu ołtarzowego, jaki od kilku tygodni znajduje się na wystawie tutejszego Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych, przy ulicy Bismarcka. Obraz rzeczony jest utworem znanego i cenionego artysty-malarza p. Tomasza Lisiewicza, ucznia mistrza Matejki. Pan Lisiewicz darował przed kilku laty Towarzystwu Przyjaciół Nauk do galeryi artystów i rzeczy polskich, cenny swój obraz wielkich rozmiarów, przedstawiający poetyczną kompozycyą »Apoteoza Mickiewicza«, którą Towarzystwo Przyjaciół Nauk w roku jubileuszowym wielkiego wieszcza wydaniem pięknej heliograwury rozpowszechniło. Obraz, będący obecnie na wystawie, przedstawia Najświętszą Pannę z dzieciątkiem Jezus w całym wdzięku ujmującej prostoty i religijnego natchnienia, które za serce chwytają. Piękne to dzieło artystyczne zasługuje, aby nań zwrócić uwagę, zwłaszcza, że w chwili obecnej cena jego może być bardzo umiarkowana, życzyćby więc należało, aby ta piękna Madonna Lisiewicza pozostała na ziemi wielkopolskiej. B. E.

* **Poznań.** Sprawozdanie z odbytego wieca »Straży« zamieścił także grudziądzki »Gesellige« — Popełnił to samo kłamstwo, co »Posener Tageblatt« o »gestohlenes Gut,« a w końcu dodał jeszcze następującą prawdziwie hakatystyczną uwagę: Gdyby narodowość polska była na drodze przepaści, to takie zuchwałe (dreiste) zebranie nie mogłoby było mieć miejsca. Tymczasem właśnie pod pruskiem panowaniem polacy materyalnie się podnieśli — a za tę materyalną siłę, jakiej nabrali pod panowaniem pruskiem, taką szczególniejszą okazują wdzięczność! — Właściwie tych bredni nie byłoby warto powtarzać, ale niechże czytelnicy nasi wiedzą, z jak podłym i zuchwałym wrogiem mamy do walczenia.

* **Poznań.** Szanownej publiczności przypominamy, że dziś w sobotę »Towarz. Kolonii wakacyjnych i stacyi sanitarnej w Kobelnicy« urządza koncert z loteryą fantową w ogrodzie »Domu Przemysłowego« (Grand Café Restaurant) przy placu Wilhelmowskim. Koncert wykona tutejsza kapela. Początek o godz. 5 po południu. Wstępne od godz. 5 do 7, 50 fen., po 7 godzinie 30 fen. Czysty dochód przeznacza się na cele Towarzystwa. Obok nadarzonej przyjemności przepędzenia wspólnie wieczoru — sam obowiązek nakazuje nam pamiętać o tem Towarzystwie Miłosierdzia i zasilać je jak najobfitszą ofiarnością.

* **Koncert** urządza cała orkiestra Towarzystwa muzycznego w niedzielę 25 bm. w w pięknym ogrodzie St. Domingo p. Przybylskiego. Bliższe szczegóły podadzą plakaty.

* **Zwracamy uwagę** na ogłoszenie księgarni p. Cybulskiego i polecamy uwadze szanownych czytelników naszych, przyjmującej przy nadchodzącej zmianie kwartału prenumeratę na wszelkie pisma z modami. Pamiętajmy o haśle: »Swój do swego,« przeciwko któremu koła interesowane nieraz jeszcze niestety grzeszą.

* **Początek lata** rozpoczął się w czwartek dnia 22 bm. o godzinie 4 rano. Dzień ten był najdłuższym, bo trwającym 16 godzin — a noc najkrótsza. Z każdym następującym dniem noc się przedłuża, — a dzień maleje.

* **Dowiadujemy się,** że w tym roku, opiekę nad dziećmi wysłać się mającemi na kolonią wakacyjną Towarzystwa »Stella« do Kobylnicy, obejmują wychowanice znanej w mieście naszem szkoły freblowskiej panny W. Puffke.

* **Rokietnica.** Dnia 19 bm na dworcu w dole przeznaczonym na śmietnik znaleziono ciało noworodka płci żeńskiej, ulegające już rozkładowi. Przybyła komisya sądowo-lekarska i stwierdziła, że morderstwo było na dziecku popełnione, znaleziono bowiem rany na główce i na piersiach. Ciało leżało tamże od 2 tygodni. Matki zbrodniarki dotąd nie wykryto.

* **Oborniki.** Mieszkaniec z Uchorowa Jan Władyszak powiesił się w świńskim chlewie. Pozostawił wdowę z kilkorgiem małych dziatek. (—) W Połajewie zachorowało przeszło 100 dzieci na żarnice i szkarlatynę. W innych wsiach w okolicy też liczne dzieci chorują.

* **Poniec.** W Sowinach uderzył piorun w dwóch miejscach. W jednem miejscu zabił 3 konie, a w drugiem chłopca, dziewczę i kilka gęsi.

* **Wągrówiec.** We Wiatrowie sprzedał niemiec Herzberg gospodarstwo (90 mórg) za 28,500 mk. polakowi. Z tego powodu pisma hakatystyczne wyrażają wielkie żale.

* **Koźmin.** Dnia 30 września o godzinie 9 będzie sprzedaną przez subhastę posiadłość Jana i Maryanny małżonków Kaczmarków w Grembowie, obejmująca 9 hektarów, 85 arów 43 kw. metrów. Termin sprzedaży w sądzie koźmińskim w biurze Nr. 9.

* **Gąsawa.** X. proboszcz Niedbalski sprawił parafianom wielką radość, albowiem postarał się o urządzenie u nas uroczystości misyjnej, jakiej u nas od 45 lat nie było. Rozpocznie się ta uroczystość kościelna dnia 8 lipca i trwać będzie cały tydzień. Na końcu udzieli najprzew. X. biskup Andrzejewicz Sakramentu Bierzmowania.

* **Grodzisk** W pierwsze święto Zielonych Świątek odbyła się zabawa latowa naszego Towarzystwa Robotników Pol. Katol. o godzinie 4 po nieszporach, wymarsz odbył się do ogrodu pana Węclewicza, gdzie był koncert i rozmaite gry do godziny 8. Potem odprowadzono chorągiew na probostwo, gdzie ksiądz Kamiński jako wicepatron i duszpasterz podziękował X. proboszczowi Alejskiemu, jako Patronowi tegoż Tow. za jego trudy i mozoły dla Tow. poniesione. Po odniesieniu chorągwi na Mansyonaryą wzniesiono okrzyk na cześć pań, komitetu i prezesa pana Grześkowiaka. Pieśnią wieczorną »Wszystkie nasze dzienne sprawy« zakończono zabawę. Wszystkiem paniom i panom dobrego i szczerego serca co się przyczynili przez różne podarki do urozmaicenia tej zabawy, składamy serdeczne »Bóg zapłać«, a przedewszystkiem paniom, komitetowi, p. Jankowskiej, p Kamińskiej, p Szulczewskiej i p. Żukowskiej, które się tak szczerze nami zajmowały. Zarząd.

* **Wolsztyn.** Dnia 1 lipca — jak już donosiliśmy — oddanym będzie do użytku publicznego tor kolei żelaznej z Wolsztyna do Grodziska ze stacyami Tłoki, Rostarzewo (Rothenburg) nad Obrą, przystankiem Elżbietowo (Elisabethof), i stacyami Ruchocice. — Przystanek Elżbietowo jest tylko przeznaczony dla osób i przesyłki towarów. Wszystkie inne dworce przyjmują wszelką przesyłkę wyjąwszy materyi wybuchowych, co do których osobne istnieją przepisy.

* **Berlin.** Szwedzkie mleko. Dotychczas duńczycy dostawiali ogromnemi masami mleka do Berlina. Teraz postanowili szwedzi wytwarzać im konkurencyą w tym handlu. — Pewna liczba rolników południowo szwedzkich udała się do Związku mleczarzy berlińskich z odnośną ofertą, że na najkrótszej drodze przez Trelleborg Sassnitz dostawiać będą tańszego nieco mleka niż duńskie — a sposób konserwowania tego płynu będzie takim samym, jak duński.

* **Kalendarz** Niedziela, d. 25 czerwca rb. Prospera b Wschód słońca o godz. 3, minut 40, zachód o godz. 8 min 24

Poniedziałek, dnia 26 bm. Jana m.

Ruch w Towarzystwach

* **Koło Śpiewackie Polskie** w Poznaniu bierze udział w procesyi farnej Bożego Ciała w niedzielę 25 bm., uprasza się zatem wszystkich członków o jak najliczniejszy udział i punktualne stawienie się w bramie rejencyjnej o godz. 8 minut 45 rano pod sztandarem »Koła«. Zarząd.

* **Zwyczajne zebranie** Towarzystwa polsko katol Terminatorów pod wezw. św. Alojzego w Poznaniu odbędzie się w niedzielę, d. 25 bm. o godz. 2 i pół w Domu św. Józefa. Na porządku obrad wykład oraz inne sprawy Zarząd.

* **W niedzielę,** dnia 25 czerwca odbędzie się na sali Domu Katolickiego o godzinie 12 w południe zebranie polskiego Związku zawodowego filii piekarzy. Na porządku obrad ważne sprawy. Zarząd.

* **Towarzystwo** Gimnastyczne »Sokół« w Poznaniu. Szanownych druhów prosimy o jak najliczniejszy udział w procesyi farnej w niedzielę 25 bm. o godz. 9 przed południem. Punkt zborny farny o godzinie 8 i i pół. Zarząd.

* **Zwyczajne** zebranie Tow. wstrzemięźliwości »Jutrzenka« odbędzie się w niedzielę dnia 25 czerwca o godz. 7 i pół wieczorem w lokalu św. Józefa. Na porządku dziennym referat p Krzyżagórskiego ze zjazdu abstynentów w Krakowie. Zarząd.

* **Jerzyce.** Zwracamy uwagę, iż zebranie Tow. młodzieży polsko kat. w Jerzycach, mające się odbyć w niedzielę, dnia 25 b. m. odłożone zostało z powodu oktawy Bożego Ciała do następnej niedzieli dnia 2 lipca. Zarząd.

* **Wilda.** Czołem! Szanownym druhom »Sokoła« wideckiego przypominamy, iż jak rok rocznie, tak i tego roku bierzemy udział ze sztandarem w procesyi Bożego Ciała. O jak najliczniejszy udział uprasza się usilnie. Punkt zborny w niedzielę rano o godzinie 8 minut 15 przy bramie rejencyjnej, po południu o godz. 5 przy kościele Dominikańskim. Wydział.

* **Premiowanie** koni i bydła w Kruświcy. W poniedziałek, dnia 26 czerwca rb. o godz. 2 po południu odbędzie się w Kruświcy na nowem targowisku bydlęcem premiowanie koni i bydła członków Kółek rolniczych, o czem wszystkich interesowych uprzejmie zawiadamiam z tą prośbą, aby obok znanych dobrych koni w równej mierze zechcieli wystawić i bydło, a mianowicie dobre dojne krowy, jałowice i stadniki rozpłodowe.

Dr. Edward Trzciński, wicepatron.

Obrona prawna.

* **Panu** J. M. w Poznaniu odpowiadamy: Przeciw wyrokowi sądu polubownego w sprawie syna Pańskiego zapadłemu, przysługuje synowi Pańskiemu prawo odwołania się w 4 tygodniach do państwowego urzędu zabezpieczenia w Berlinie.

Od Redakcyi.

* **Panu** N. N. G. donosimy, że »Bank Westa« znajduje się przy ul. św. Marcina nr. 61.

Wiadomości handlowe.

Sprawozdanie giełdowe.

Poznań, dnia 23 czerwca 1905 r.

Urzędowe notowania miejskiej komisyi targowej na targu zbożowym.)

Za 100 kilogramów:

	towar piękny	średni	pośledni
Pszenica	17.20	16.90	16,5[illegible]
Żyto	14,10	13.60	13 —
Jęczmień nowy	14,—	13,10	12,[illegible]
Owies	13.80	13.30	13,1[illegible]

Poznań, dnia 23-go czerwca 1905 r.

(Urzędowe sprawozdanie targowe komisyi targowej miasta Poznania).

Inne artykuły.		najwyższa	najniższa	przeciętna
		mr.	mr.	mr.
Słoma znopkowa	za 100 klg.	3,50	3,—	3,25
Siano	„	5,50	5,—	[illegible],25
Ziemniaki	„	7,—	6,—	6,50
Wołowina od łopatki	za 1 klg.	1,40	1,30	1,4[illegible]
Wołowina od brzucha	„	1,30	1,20	1,2[illegible]
Wieprzowina	„	1,70	1,50	1,6[illegible]
Cielęcina	„	1,60	1,40	1,5[illegible]
Skopowina	„	1,60	1,40	1,5[illegible]
Słonina	„	1,80	1,60	1,70
Masło	„	2,40	2,—	2,2[illegible]
Łój wołowy	„	1,10	1,—	1,0[illegible]
Jaja		3.20	3.—	3.10

Giełda wrocławska, dnia 22 czerwca rb.

Za 100 kilogramów.

	dobry towar najw. cena mrk.	towar średni najw. cena mrk.	towar pośl. najw. cena mrk.	towar najw. cena mrk.
Pszenica biała	16.90	16,40	16,30	15,90	15,80	14.9[illegible]
„ żółta	16,80	16,30	16,20	15,80	15,70	14,8[illegible]
Żyto	14,80	14,60	14,50	14,10	14,—	13.50
Jęczmień	14,—	13,50	13.30	12.80	12.3[illegible]	11,80
Owies	14,50	14,20	13,90	13.50	13,40	12,9[illegible]
Groch Wikt.	18,—	17,—	16,—	15,—	14,—	13,—
Groch mały	17.50	17.—	15.80	14.80	14.—	13.5[illegible]

Za wszelkie ogłoszenia i reklamy Redakcya nie bierze żadnej odpowiedzialności.

„APENTA“

»Jedna z najlepszych salinijskich wód mineralnych rozwalniających.«

Giuseppe Lapponi,
lekarz przyboczny Jego Świątobliwości Papieża.

(Nadesłano).

* **W lecie** nie powinno dziecko być odsadzanem od piersi, gdyż biegunka i inne choroby trawienia zabierają w lecie setki tysięcy butelką karmionych niemowląt. Jeżeli matka nie ma dostatecznie pokarmu własnego, niech weźmie wybornie działający »Lactagol.« Broszura o naturalnem żywieniu niemowląt darmo przez fabrykę Vasogeny Pearson Co. Hamburg.

Dla gospodarzy!
Mam na sprzedaż **stodołę** 30 łokci długą, 16½ szeroką i 5½ wysoką pod dogodn warunk, to za małą wpłatą a reszta podł. ugody.
Zgłoszenia przyjmuje
Ignacy Wiśniewski,
Solec b Warberg

Dom. Szypłow p. Mieszkow potrzebuje od 1 lipca
owczarza
z 2 chłopakami
Przedstawienie osobiste z świadectwami potrzebne

Szwaczki
na caigowe żakiety, spodnie i dziecięce ubranka mogą się zgłosić.
Jacob Levy, Poznań.

Urzędnik gospodarczy
36 l. w., żon., z skromn wymaganiami, z 12-l. prakt w intenz gosp z gorzel. poszukuje miejsca od 1. 10. 05. na mniejszy folw, p. dysp lub samodz., jeżeli potrz. żona obejmie gosp. domowe. Obezn dokł. z książk i wszystk., co w zakres wzorowego gosp. zachodzi Ł. of. do eksp. Wielk pod nr. 4060.

Katol. Tow. Robotników Polskich w Mosinie urządza **w niedzielę, 2-go lipca b. r. w boru kameralu.** (Strzelnicy)
zabawę latową
połączoną z grą fantową, strzelaniem do tarczy, oraz licznemi grami towarzyskiemi.
O liczny udział delegacyi Towarzystw, oraz szanownej publiczności uprasza
Zarząd.

Gospodarstwo
obejmujące 80 mg dobrej ziemi, kompletnie obsiane, z budynkami, z żywym i martwym inwentarzem w Luboszu, stacya kolei, szkoła, kościół, szosa i pół mili od miasta Pniew, mam zmar przez publiczną licytacyę w całości lub w parcelach **dnia 27-go (w worek) t. m.** o godz. **10** przed poł. na miejscu **(Lubosz)** sprzedać.
Bliższych wiadomości udzieli
Józef Flieger,
Pniewy - Pinne.

Uczenia piekarskiego porządnego poszukuje się zaraz na małe miasto.
Zgłoszenia przyjmuje ekspedycya Wielkopolanina pod nr. **3981.**

Klacz z źrebięciem
6 tygodni starem oraz i **źrebie** 14 mies. stare do sprzedania Piekary nr. 15.
Bliższych wiadomości udzieli
L. Nadelmann,
Wielkie Garbary nr. 18.

Dzielni
tokarze w żelazie i ślusarze
mogą się zgłosić na stałe zatrudn.
Philipp Hannach,
fabryka pomp Leszno (Lissa i. P.)

Do składu tow. kolc. i krótkich poszukuję od 1 lipca rb.
uczennicy.
Ch. Chałaszkiewicz,
Mur. Goślina.

Czcigodnym Księżom Konfratrom, co łaskawie przybyli na obchód mego 50-letniego jubileuszu kapłaństwa, kochanym Parafianom, którzy tak liczny brali udział w nabożeństwie, Szanownym Przyjaciołom i Znajomym, którzy mi tak czułe, serdeczne powinszowania tudzież słowa życzenia przysłali, składam publicznie

najserdeczniejsze podziękowanie,

życząc im, aby sami doczekali się wieku sędziwego.

Tomice p. Jeziorki, 23. VI. 05. **X. Peinke.**

Darmo

otrzyma każdy artystycznie wykonany

Semi-emaliowy-portret

podług każdej przedłożonej fotografii, odpowiedni do broszek, wisiorków szpilek do krawat itd, przy zakupnie od 1 m. w następ składach:

Feldblum, dom tow. St Rynek
Greiser, skł. delikat. Wodna 25
Rother, skład cygar, ul. Wilhelmowska 17.
Graeser, skł cyg, Jadwigi ul. 11
Sperling, skł. kol, Głogowska 100
Hołoga, skł kol., Fabryczna 15.
Eisenstädt i Sp., dom towar., Nowa ul 1
Fuchs, skł. bandaż Fryderykowska 3
Rosenthal, tow. szkolne, Fryderykowska 3
Szypczyński, artykuły męzkie, Szkólna 13.
Gerechter, artykuły męzkie, Szeroka 8
Piotrowski, skł kol Szkólna 19
Szuyter, skł. kol, Półwiejska 5.
Jankowski, drog Jadwigi ul 11
Kustosz, skł kol, Podgórna 12b
Ryster, dto. W. Garbary 51
Skład masła, Szeroka ul. 15
Rosenthal, skład papieru, Fryderykowska 31
Gebr. Mendelsohn, konfekc. męzka, Szeroka ul. 27/29.
Rutkowski, skład kolon., Św. Łazarz 42
Trogisch, skł pap, Głogowska 74
Dronia, skład kolonialny, ul. Następcy tronu 12.
Dosmar, skł. kawy, Rycerska 11.
Pohl, skład kolonialny, W. Berlińska 55.

Zapytać się względem urządzenia składów u **Wendlera & Co., Charlottenburg.** Lehmeyerstr. 10

Filie: **Lipsk, Hala, Wrocław, Bremen, Hamburg. Elberfeld.** [4069

Z powodu przeprowadzki

wielka wyprzedaż

mydła, różnych szczotek do szorowania, zamiatania etc., płatów do szorowania, pędzli, farb, lakierów, grzebieni, perfumeryi, herbat i t. d.

po znacznie zniżonych cenach.

„Drogerya pod Gwiazdą" W. Wojciechowski

ulica Wodna 25.

Zwracam uwagę na **wyprzedaż perfumeryi** prawdziwie francuzkich z renom. fabryki Dufour & Co., Paryż

Ceny do połowy zniżone tylko do 1-go lipca t. r.

Kruczoczarna bielizna osiągnie

Mydłem - Ruba,

śnieżną białość

W Poznaniu mają na składzie:

A. Glaser, J. Hirsch, S. Lipiński, J. Smyczyński, C. Wronker.

Do jednego z naszych majątków potrzebni są od 1 lipca rb.

dobrze poleceni

gospodyni

oraz

ogrodnik

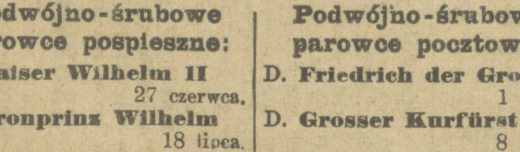
którzyby obok pracy w ogrodzie zajmował się dozorem podwórza. — Pośrednicy wykluczeni — Zgłoszenia przyjmuje

Spółka Rolników Parcelacyjna

Poznań, pl. Wilhelmowski 18, I.

Norddeutscher Lloyd, Bremen,

Towarzystwo żeglugi parowej.

Regularne linie pospiesznych i podwójno-śrubowych parowców.

Bremen — Nowy York.

Podwójno-śrubowe parowce pospieszne:

D. **Kaiser Wilhelm II** 27 czerwca.
D. **Kronprinz Wilhelm** 18 lipca.
D. **Kaiser Wilhelm der Grosse** . . . . . 25 lipca.
D. **Kaiser Wilhelm II** 1 sierpnia.
D. **Kronprinz Wilhelm** 15 sierpnia.
D. **Kaiser Wilhelm der Grosse** . . . . 22 sierpnia.
D. **Kaiser Wilhelm II** 29 sierpnia

Podwójno-śrubowe parowce pocztowe:

D. **Friedrich der Grosse** 1 lipca.
D. **Grosser Kurfürst** 8 lipca.
D. **Main** . . . . . 15 lipca.
D **Bremen** . . . . . 22 lipca.
D **Barbarossa** . . 29 lipca.
D. **Friedrich der Grosse** 5 sierpnia.
D. **Grosser Kurfürst** 12 sierpnia
D **Main** . . . . . 19 sierpnia.
D **Bremen** . . . 26 sierpnia
D. **Neckar** . . . . 2 września.

Z Bremen do Baltimore, wprost.

D. **Brandenburg** . . . 29 czerwca.

Bremen — Galveston.

Bremen — Brazylia.

Interes

z wyszynkiem i restauracyą w Szamotułach w rynku, od lat wielu w dobrym biegu jest do nabycia.

Zgłoszenia przyjmuje

I. Zwierzyński, Szamotuły.

Stare drzwi i okna

na sprzedaż.

Ulica św. Wojciecha nr. 2.

Poszukuję kupna

kompletnego urządzenia

do destylowania wódek

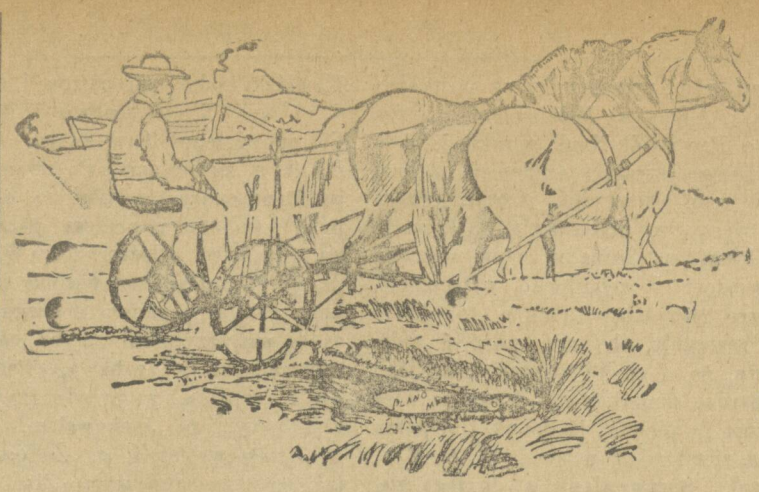
tj. większe i mniejsze beczki i t. d.

Zgłoszenia do ekspedycyi Wielkopolanina pod nr. **4025.**

Krawców

na duże sztuki poszukuje (4093

Jacob Levy, Poznań.

Kosiarki

do traw

i

żniwiarki

do zboża

Doeringa, Planô Jones i inne oryginalne, amerykańskie **najnowszej konstrukcyi,** ogólnie za bardzo dobre uznane, zale ające się prostą konstrukcyą i nadzwyczaj lekkim chodem, ofiaruję ze swego składu w Poznaniu po oryginalnych cenach.

Adres do listów: A. Bryliński, Poznań—Posen.

A. Bryliński,

Adr. dla telegr.: A. Bryliński, Posen.

w Poznaniu, ulica Rycerska nr. 11a.

Telefon nr. 69.

Skład machin i narzędzi rólniczych, krajowego i zagranicznego wyrobu. Części zapasowe do pługów i machin rozmaitych konstrukcyi i pracownia do napraw.

Bilans — Bilanz

z dnia 31. grudnia 1904. — p. 31. Dezember 1904.

Activa.		Passiva.
	Reservefonds-Konto — Fundusz rezerwowy	1197,09 M.
	Konto d. Geschäftsguthaben — Udziałoczyny	567,79 „
1839,19 M.	Banken-Konto — Banki	
	Creditoren-Konto — Wierzyciele	20,— „
	Gewinn p. 1904 — Zysk 1904	54 31 „
1839,19 M.		1839 19 M

Die Zahl der Genossen am 1. Januar 1904 betrug	58
Am Ende des Jahres 1904 scheiden aus	4
Auf das Jahr 1905 gehen über	54

Im Jahre 1904 haben sich die Geschäftsguthaben der Genossen nicht geändert und betragen 567,79 M

Der Betrag der Haftsummen, für welche am Schlusse des Jahres 1904 alle Genossen aufzukommen haben, ist 17700 M.

Wiekowo, den 31 Dezember 1904.

Spółka Ziemska

Eingetragene Genossenschaft mit beschränkter Haftpflicht.

Jan Janowicz. Jan Hołderny.

W **Lisówkach,** pół godziny od dworca kolei żel. w Dopiewie jest **zaraz** do sprzedania pod korzystnemi warunkami [4042

gospodarstwo

składające się z kompletu budynków, 50 lub 60 mórg roli wraz z sprzętem żniwnym, do tego 10 mórg łąki i ogrodu. Bliższych wiadomości udzieli

W. Karpiński,

przedsiębiorca budowli w Stęszewie Stenschewo)

Moje gospodarstwo

w Padgorzynie, 120 mg włącznie 15 mg łąki w dobrem położeniu zamierzam z wszelkim martwym i żywym inwentarzem pod korzystn. warunkami sprzedać

Padgorzyn jest 2 kilom. od Żnina, przy szosie od Żnina do Gniezna **Maciej Domasz,** Padgorzyn p Żnin

---

Gospodarstwo

około 54 mórg z budynkami, z całem obfitem żniwem, ziemia pierwszej klasy — także cukrówkę hodować można — jest natychmiast do sprzedania w Małym Gaju 5 kilometrów od Szamotuł, przy szosie szkoła w miejscu. [4004

Bliższ. wiadom. zasięgnąć można u

Szalamacha

w Małym Gaju pod Szamotułami.

Gospodarstwo

16 mórg ziemi, 2 morgi łąki, z pełnem żniwem, z nowo wybudowanemi masyw budynkami, przy szosie w pobliżu Ostrowa, zaraz do sprzedania Bliższ. wiadom. udzieli

Jan Grzęda. Radłow p. Ostrowo. [4097

DOM

3 lata pobudowany, o 4 pokojach, 2 kuchniach, z obszernym chlewem, 1 morgą ogrodu i kilka drzew owocowych jest zaraz do sprzedania za przystępną cenę Stósowne jest dla każdego rzemieślnika. Zgłoszenia przyjmie **Krzyżan Kaczmarek,** Szamotuły, Gerichtsstrasse. [3965

DOM

na sprzedaż bardzo tanio z restauracyą, kramem i zajazdem. w dobr. biegu, w głównej ulicy w powiatow. mieście, pod bardzo korzystn. warunkami z pow choroby.

Zgłoszenia przyjmuje

St. Furman w Pleszewie (Pleschen, Kalischerstr. 178.

W Naramowicach na sprzedaż

Dom 1-piętrowy

o 7 pomieszk. nowo wybud. oraz chlew, do tego 1 i pół morgi ogrodu obsianego i obsadzonego.

Wojciech Wojtkowiak, właściciel Naramowice p. Poznań.

Hotel

w dobrym biegu w Księstwie Poznańsk. jest natychmiast do wydzierżawienia lub do sprzedania Piśm. oferty uprasza się złożyć w exped. Wielkopolanina pod nr. **4044.**

40,000 dachówki

płaskiej używanej ma tanio do oddanio **Swinka,** Bachstrasse 34.

Bilanz

per 31. Dezember 1904.

Aktiva. Mk.		Passiva. Mk.
	Geschäftsanteile	115,00
	Reservefond	20,00
	Anleihen	3044,00
370,00	Grundstücksankauf	
21,35	Gerichtskosten	
26,00	Verwaltungskosten	
2756,20	Baukosten	
5,45	Kassabestand	
3179 00		3179,00

Die Anzahl der Genossen betrug am Schlusse des Jahres 1904 — 20. Die Summe der Anteile 1 5 Mk. und die Haftsumme für jeden Anteil ist festgesetzt auf 10,00 Mk.

Golina, den 20. Juni 1905.

„Dom" spółka budowlana

E G m. b. H.

X. Toboła. L. Tucholka.

Hej Bracia rzemieślnicy!

Kupcy, krawcy, mechanicy Drukarze, kowale i rólnicy

Kupcie meble bardzo tanio Przy Strzeleckiej nr. 3 ulicy:

Mam wszelkie nowe i używane **meble,** kompletne wyprawy, maszyny do szycia, repozytorya handlowe, pianina, skrzypce, szafy do lodu, zegary i zegarki, automat muzyczny, biurka i t d poleca tanio **Karol Schulz,** weteran z r. 63, **Strzelecka ul. 3, parter.**

Dla mał. przemysłowców

stolarzy, stelmachów, ślusarzy, kowali itd.

Należąca do **masy konkursowej Feliksa Nowackiego** kamienica położona przy **ul. Wilamowitza nr. 7** z wielk. podwórzem i tanio wynajętemi małemi i średniemi pomieszkaniami ma być sprzedana najwięcej dającemu

d. 28 czerwca rb. o g. 4.

w mem biurze **Stary Rynek 75.** Zaliczka 6000—8000 m. Wierzyciele hipoteczni są gotowi kapitał na dłuższy czas pozostawić i stopę procentową zniżyć.

Zawiadowca konkursowy

Dr. Galand

adwokat.

Korzystne kupno!

Gościniec z kuźnią, przytem 6 mórg roli jest od zaraz do kupna.

Oberża z piekarnią, przytem 9 mórg ziemi z powodu choroby tanio do kupienia.

Restauracya w pełnym biegu jest od zaraz do nabycia.

2 gościńce do dzierżawy.

Zgłoszenia proszę osobiste.

A. Balcerek,

Posen 3 W, St. Lazarus, Prinzenstrasse No. 2.

Przystanek kolei elektr. Alleestr.

Krąplewską cegłę

znanej dobroci poleca tanio

Paciorkiewicz, Stęszewo.

Interes zbożowy, budowlany i parowy tartak.

Telefon nr. 2.

Szukam miejsca zaraz lub od 1. 7. 05 jako **włódarz** w średnim wieku z osobą do pracy.

Zgłoszenia przyjmuje ekspedycya Wielkopolanina pod nr. 4050.

Drogerya

z ładnem urządzeniem, połączona z handlem kolon., w dobrej okolicy jest przy opłacie 3—4 tys. m na sprzedaż Pierwszeństwo mają dobrzy fachowcy.

Zgłoszenia przyjmuje ekspedycya Wielkopolanina pod nr. 4062.

Gościniec

jedyny w wielkiej polsk. wsi kość z ogrodową ziemią z wielkiemi stodołami i chlewami, studnia w podwórzu jest z pow. choroby właśc przy wpł. 15000 m natychm. do sprzedania.

Albert Abraham,

Ceradz kościelny, Post Kammthal.

Szukam dzierżawy

gościńca

na wsi od zaraz albo od 1. 7. 05. albo od 1. 10. 05., później kupno nie wykluczone.

Zgłoszenia przyjmuje ekspedycya Wielkopolanina pod nr. 4003.

Poszukuje się za stósownem wynagrodzeniem dzierżawy dobrego **gościńca** lub **składu korzennego** na wsi lub w małem mieście od zaraz lub później.

Łask. oferty proszę pod lit **A. B. 100 postlagernd Lissa i. P.**

Poszukuję **dzierżawy lub kupna** dobrze prosperującego

handlu kolon.

z wyszynkiem od zaraz lub też cokolwiek później.

Łask. zgłoszenia do ekspędycyi Wielkopolanina pod nr. 4005

Handel wiktualny z maglą jest zaraz lub później w całości lub też pojedyńczo do sprzedania z powodu stosunków familijnych.

Zgłoszenia przyjmuje ekspedycya Wielkopolanina pod nr. 4081.

Przy ul. Gołębiej 4

jest od zaraz lub później do wynajęcia

pomieszkanie

na 2-giem piętrze, 3 pokoje i kuchnia oraz sklep na składanie towarów. Bliższ. wiad. tamże udzieli strót domu **Golz** i radzca sprawiedl. **Lehr,** plac Wilhelmowski 5.

Wdowiec w średnim wieku, posiadający 15000 m got., życzy sobie

ożenić

się z przyzwoitą uczciwą panną tylko w starszym wieku, lub wdową bezdz., posiadającą od 3—6000 m. majątku W celu bliższego ułożenia uprasza się podać adres swój wraz z fotografią pod No. **452. Postlagernd Hohensalza.**

Kawaler, 35 lat, posiadający 10 tys. m. majątku, dla braku znajomości poszukuje

żony

panny lub wdowy, posiadającej kamienicę, gościniec lub gospodarstwo. Piśm. zgłoszenia do ekspedycyi Wielkopolanina pod nr. 4080.

Agentów się wyklucza.

Panna

która pewna w ubieraniu staników i zdolna prowadzić szwalnią damską, może się zaraz lub od 1-go lipca pod korzystn. warunkami zgłosić.

Siostry Kalinowskie

Kowalewo [Schoensee Westpreussen].

Od lipca t. r. potrzebna jest

panna do wyszynku,

któraby i panią domu zastąpiła. Znajomość fachu koniecznie potrzebna. Obejście familijne. Przedstawienie osobiste pożądane. [3967

Hotel L. Maciejewska

Września.

Potrz. od zaraz w Poznaniu i prowincyi: **Kasyer** z kaucyą. **Uczeń** do biura. **Uczeń** do składu kolon. **Filialista** do kolon., destyl. **2 pomocnik.** do składu papieru. **Podróżujący** z branży manuf **2 sprzedawaczki** do składu manufakturyjnego. Po za Poznań dziennie 100 otwartych miejsc wskaże **Biuro Związkowe „Reform"** Antoni Radlewski, pośred miejsc, Poznań, Gr. Gerberstr. 42.

Młodszy

urzędnik bankowy

obeznany z papierami wartościowemi i biegły w ekspedycyi publiczności może się zaraz zgłosić przedłożywszy świadectwa do

Norddeutsche Creditanstalt

Wilhelmows i plac 19

Uprawnienie do jednorocznej służby wymagane. [4073

Zgłoszenia należy przesłać tylko piśmiennie.

Potrzebni od lipca: **Urzędnik** gosp kaw. w starszych latach na folwark na 1000 mk. Młody **urzędnik** pod dyspozycyą dziedzica na 500 mk. **Włódarz** żon na osobny folwark z zaciężnik na 450 m. i deputat. **Kucharz** obeznany z ogrodem do dziedzica kaw. **Służący** żon na 300 mk. i deputat.

Pośrednik miejsc

Franciszek Niedzielski,

Posen, Bäckerstrasse No. 7.

Telefon nr. 1036.

Ogrodnik!

Kawaler 26 lat, poszukuje od 1-go października 1905 miejsca w **lepszym ogrodzie dominialnym lub hrabiowskim** — gdzieby mógł później się ożenić, i w którym także mógłby prowadzić handel warzywami z ogrodu. Zwiedził on Poznań, Berlin, Drezno, Erfurt, Frankfurt n. Menem, Zurych, Locarno, Orleans, Paryż, Lyon.

Świadectwa są do łask dyspozycyi. Łaskawe oferty uprasza [4000

St. Jaworski, Jardinier

53. Rue du Moulin de la Pointe Paris XIII arr. (France).

Potrzebni: **Urzędnik** g k. na 500 m **3 pisarzy** g na 300 do 450 m. **4 gospodynie** na 80 do 100 t. **Ogrodnik, kucharz.**

Pośrednik posad,

Adr. tylko: **Władysł. Karwat,** Poznań-Posen, Bäckerstr 4.

Znajdą dobre miejsca: **Gospodynie** samodz i pod dysp, **bony kuchmistrzynie, panny służ. pokojowe, kucharki, praczki niańki,** wszelka służba

Adr. **Antonina Wesołowska,** Stellenvermittlerin, Posen, Wilhelmstr. 21

Młody człowiek

z dobrego domu pragnie kilka miesięcy zamieszkać na wsi płacąc 25 mk. miesięcznie Prócz tego życzyłby sobie być zajętym — bez płatnie. Oferty pod lit **O. R. 468. postlagernd Ostrowo.** Bez Posen.

Młodzieniec

włościanin, 19 lat z porz familii, życzy sobie przyjąć miejsce jako **elew leśniczy.** Łask. of z podaniem warunków proszę nadesłać.

L. Kobierzyński, leśny i strzelec, Dylewo. p. Lipnitza, Bz Danzig.

Mleczarz kawaler potrzebny zaraz na wysoką pensyą

Pośrednik miejsc

Franciszek Niedzielski,

Poznań — Posen, Bäckerstr. 7.

Telefon No. 1036.

Kowal-maszynista

przyjąłby miejscz do prowadzenia młockarni od żniw lub 1 lipca, a na żądanie każdego czasu

Zgłoszenia przyjmuje ekspedycya Wielkopolanina pod nr. **3936.**

Foryś

potrzebny zaraz do cugowej stajni w **Samostrzelu.** (4085

Zgłoszenia przyjmuje

Zarząd dóbr Samostrzel.

Kuchmistrz na 600 m, **służący** na 300 mk., **gospodyni** na 400 mk. potrzebni zaraz Pośrednik **J. Pankau,** Lazarus 3

---

2 uczni i **2 czeladzi stelmachskich** przyjmie zaraz

Michał Cofta,

mistrz stelmachski,

Główna per Poznań,

Hauptstr. 112.

Ucznia lub młodego **wolontaryusza** poszuk. od zaraz **Franciszek Gierszewski,** skład towar. kol., delik., win i cygar, Lwówek (Neustadt b Pinne).

Uczeń

z lepszem wykształceniem szkólnem może się zgłosić do składu żelaza i sprzętów kuchennych.

J. Wardacki, Toruń. właśc. Włodzimierz Broekere.

Ucznia

syna porządnych rodziców poszukuję od zaraz do mej restauracyi połącz. z handlem kolon.

Zgłoszenia przyjmuje

Hôtel de Posen,

[Maćkowiak] Nekla.

Bandeisen

ma **tanio** do oddania

Fr. Chocieszyński.

Poznań, ulica Wodna nr. 15.

(Dodatek.)

Wielki wybór najnowszych materyałów na ubrania i paletoty

poleca

Skład garderoby męzkiej, Poznań, Stary Rynek 61.

Oddział gotowej konfekcyi męzkiej
zaopatrzony w najnowsze fasony.
Ubrania - Paltoty - Płaszcze
Peleryny - Kamizelki - Spodnie.

Garderoba dla chłópców w olbrzymim wyborze
zawiera wszelkie wielkości ubiorków i paletocików od najmniejszych w najrozmaitszych wykonaniach.
Bluzki - Kitelki ruskie - Ubiorki szkólne
Ubiorki dla komunikantów - Paletociki - Płaszcze.

S. Brzeski.

Wodna ulica Nr. I.

Z powodu **przeniesienia mego interesu** urządziłem

całkowitą wyprzedaż

go znacznie zniżonych cenach.

SKŁAD
i warsztat modnego obuwia

Nep. Skórnicki, Poznań
Wodna ulica Nr. I.

Nasza kasa płaci od złożonych

oszczędności

4½ procent za kwartalnem wypowiedzeniem,
5 procent za półrocznem wypowiedzeniem,
5½ procent za rocznem wypowiedzeniem.

Kto ma u nas depozyt złożony, a kupi grunt od nas, temu wypłaca kasa nasza depozyt nawet bez wypowiedzenia.

5 proc. hipoteki pierwszomiejscowe, w pierwszej połowie ceny kupna się obracające są u nas każdego czasu do nabycia.

Adres: Bank Parcelacyjny, Posen, Victoriastr. 12.

Poznań, Rycerska 15.

Zakład leczniczy

dla chorych na **serce, nerwy,** na cierpienia **przewodu pokarmowego** [żołądka kiszek wątroby] i **przetwarzania się materyi** [otyłość, cukrzyca, podagra, niedokrwistość].
Kuracye dyetetyczne. — Kuracye **na przytycie.**
Gabinet Roentgenowski.
Kąpiele lecznicze i t. d. **wszelkiego** rodzaju.
Leczenie elektrycznością z uwzględnieniem **najnowszych** przyrządów.

Chcecie Panie oszczędzać bieliznę?

nie używajcie do prania szkodzących i chlorek zawierających proszków lub mydeł ze solą i ługiem.

Najlepszym i wcale bieliźnie nieszkodzącym środkiem do prania jest

„SAPONINA“

ze znaczkiem ochronnym kaczka.

„Saponina“ nadaje bieliźnie lśniącego bielu.
„Saponiną“ pierze się nadzwyczaj lekko i szybko.
„Saponina“ oczyszcza brudną i tłustą bieliznę z łatwością.
„Saponinę“ można używać i do szorowania drzwi, okien, posadzek, mycia naczyń od mleka i masła.
„Saponina“ nie zawiera chlorku ani żadnych szkodliwych środków.
„Saponina“ jest do nabycia w składach drogeryjnych i kolonialnych w paczkach po **25** fen.

Główny skład na **Poznań** i okolicę w firmie:

„Centralna Drogerya“ J. Czepczyński
w Poznaniu.

Saponinę wyrabia: chemiczna fabryka **C. Nagórskiego** w Stargardzie [Pr. Stargard]

Polecam:

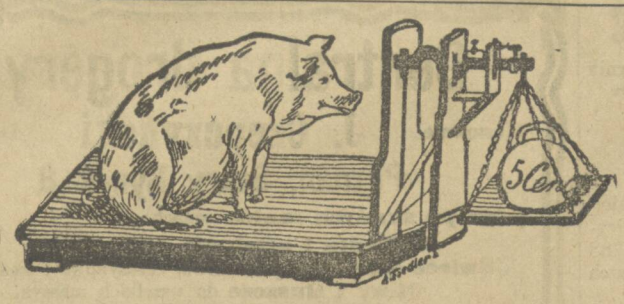
Materye wełniane, jedwabne,
gotową bieliznę damską i męzką, stołowiznę,
dywany, firany, story, chodniki,
halki, trykotaże, linoleum i t. d.

Ceny bardzo umiarkowane.
Wybór wielki.
Próby wysyłam na żądanie.

F. Raczkowski,
ul. Nowa — Bazar.

Dr. Thompson'a Proszek mydlany

marka Łabędź
jest
1) tani dogodny
oszczędny
ochrania bieliznę.

5 centnarów i więcej ważą świnie 10-miesięczne, którym się daje regularnie domieszkę Susolu lub fosforanu wapna.

Kupując nasze wyroby chroni się je od rozmaitych chorób jak czerwonce, pomoru, sztywności i rozmiękczeniu kości. Na co dowód:

Pan Widera z Sodowa p. Lublinitz pisze:

»Miałem tak chore świnie, że nie mogły już chodzić, gdy im zacząłem dawać nasamprzód fosforanu wapna a potem Susol, to w krótkim czasie zupełnie wyzdrowiały.

Susol kosztuje: 10 funtów 3,50 mrk., 25 funtów 7,00 mrk. 50 funtów 13,50 mk., 100 funtów 25,00.

Fosforan wapna kosztuje: 10 funtów 2,50 mk., 25 funt. 4,75 m., 50 funtów 8,00 mk., 100 funtów 13,50 mk.

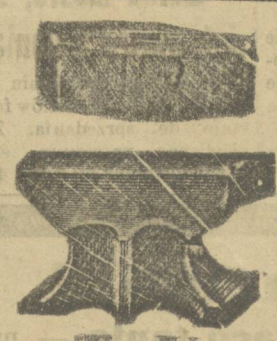
10 funt. wysyła się pocztą, większe ilości koleją franko najbliższej stacyi zamawiającego.

Chemiczna fabryka Susolu w Poznaniu.

Adres do listów: Chemische Fabrik des Susol, Posen W. 6.

W paczkach po 40 fen. za funt i 75 fen. za 2 funty jest Susol do nabycia u następujących firm:

Czepczyński i Ofierski w Poznaniu, Adamek w Kępnie, Blümel w Stęszewie, Bzdawka i Stoinski w Pniewach, Chylewski i Grochowski w Jarocinie, Grątkowski w Kościanie, Hoffmann i Nehring w Gnieźnie, Janicki w Nakle, Jankowski w Grodzisku, Kubicki w Środzie, Kaja w Żninie, Maliski w Szubinie, Mroczkowski w Rawiczu, Ofierzyński w Borku, Paicher w Pobiedziskach, Rzymkowski w Kruświcy, Sieradzon w Lesznie, Siemianowski w Kcyni, Tuczyński w Zbąszyniu, Tułasiewicz & Mroczkiewicz w Wągrówcu, Zwierzyński w Szamotułach, Skrzypczak w Janówcu, Sławski w Wielichowie, Ziętak w Grodzisku.

Miechy

kowalskie,
maszyny do wiercenia,
kowadła, śrubsztaki,
klupy, młoty,
i wszelkie narzędzia dla kowali-maszynistów poleca pod gwarancyą i po tanich cenach

T. Krzyżanowski,
Poznań, ulica Szewska nr. 17.

Chwałkowski

prakt. lekarz-dentysta
ul. Nowa nr. 1 I p. przy Starym Rynku.
przyjmuje od 9—1 i 3—6.
Poliklinika dla niezamożnych od 9—10 i 5—6. [3922

---

100 robotnic do papierosów

na bardzo wysoką płacę
i stałe zatrudnienie
poszukuje

Fabryka papierosów „Josetti“
Poznań — Św. Łazarz, ulica Augusty nr. 4, I piętro.

Związek Ziemian w Poznaniu

ma na sprzedaż **gospodarstwa** różnej wielkości i w każdej okolicy Ks. Poznańskiego, **załatwia interesa hipoteczne i kredytowe** oraz **pośredniczy** w kupnie i w sprzedaży gospospodarstw mniejszych i większych, za skromnem wynagrodzeniem.

Adres: **Związek Ziemian,**
Poznań (Posen) ulica Wiktoryi nr. 2.

Göricke's
Motor-Rad · Westfalen-Rad
Die besten der Welt

Bielefelder Maschinen- und Fahrrad-Werke
Gesründet 1874. **Aug. Göricke** ca.800 Arbeiter
Ausführliche Fahrrad-u. Motorradcataloge gratis

Jedyne polskie źródło zakupna kós kowalskich w Pleszewie.

Kosy kowalskie

z angielskiej stali »Sheffield« ze znakiem trzech koron **pod gwarancyą** za każdą sztukę, to znaczy: każdą kosę, któraby **nie była dobra, odbieram i daję za nią bezpłatnie inną.**

Nr. 1.	Nr. 2.	Nr. 3.
Dług. 85 cm.	100 cm.	110 cm.
Cena 4,50 m.	5,00 mk.	5,50 mk.
Nr. 4.	Nr. 5.	Nr. 6.
Dł. 115 cm.	120 cm.	130 cm.
Cena 6,00 m.	6,50 mk.	7,00 m.

Kosy kute.

z angielskiej stali srebrnej, każda sztuka pod gwarancyą.

Nr. 10.	Nr. 20.
Długość 85 cm.	100 cm.
Cena 3,00 mrk.	3,50 mrk.
Nr. 30.	Nr. 40.
Długość 110 cm.	115 cm.
Cena 4,00 mrk.	4,50 mrk.

Dobre młotki po 60, a babki po 50 fenygów za sztukę. [3146

Nadmieniam, że wysyłam tylko **wprost,** nie utrzymując żadnych agentur, przez zaliczkę pocztową. Opakowanie i porterya ponad 5 sztuk nie liczę wcale.

Ponieważ obcy z polskiem nazwiskiem kosy moje naśladuje, wysyłając cenniki podobne do moich, dla tego proszę Szanownych Rodaków objaśniać swoich znajomych, aby tylko wprost do mnie po prawdziwie dobre kosy się udawali.

Mój adres jest:

A. Noskowicz, Pleszew
Pleschen (Prov. Posen).

Płyty asfalt.-korkowe izolowane D. R. G. M.

wybitnie uznane przeciwko **wilgotnym ścianom i wodzie gruntowej.**
Znakomity **środek do ogrzewania.**
Gebr. Nothmann G. m. b. H., Katowice (Kattowitz O.-Schl.).
Próby i ceny franko.

Iwonicz Zakład zdrojowo-kąpielowy i klimatyczny

(Stacya kolejowa Iwonicz w Galicyi.)

Najsilniejsza Szczawa słono jodowo-bromowa.

Od dawna stwierdzona jej skuteczność we wszystkich postaciach zołzów (scrofuloza), w chorobach kości, skóry i wogóle we wszystkich chorobach wymagających przyspieszenia odnowy materyi.

Urządzenie Zakładu wzorowe, oświetlenie elektryczne, wodociągi. Na sezon tegoroczny wybudowano dwa domy o 60 pokojach.

Lekarze zakładowi: Docent dr. Antoni Gabryszewski ze Lwowa i dr. Julian Staniszewski z Krakowa, tudzież 6 lekarzy wolno praktykujących.

W sezonie I-szym do 20 czerwca i w III-cim od 20 sierpnia mieszkania znacznie tańsze.

Uwolnienie od taksy na podstawie świadectw ubóstwa udziela się tylko w I i III sezonie.

Zamówienia na mieszkania, wodę mineralną, sól, ług i muł przyjmuje i wszelkich wyjaśnień udziela

Dyrekcya Zakładu zdrojowo-kąpielowego w Iwoniczu.

Niniejszem donoszę Szanownej Publiczności uprzejmie, iż z dniem 21-go czerwca b. r. przejąłem na własność od 35 lat przy **ulicy Nowej nr. 7 (Bazar)** egzystującą

drogeryą R. Barcikowski

i takową nadal pod firmą

J. Gadebusch

dawniej R. Barcikowski

prowadzić będę.

Prosząc o zaszczycenie mnie Swem zaufaniem pozostaję

z poważaniem

J. Gadebusch, aptekarz.

Słuchajcie! **Najtańsze i najrzetelniejsze źródło zakupna.** Założony w roku 1835. **Podziwiajcie!**

Najlepsze kosy kowalskie.

Polecam jako specyalność **kosy moje kowalskiej roboty,** z najlepszej stali angielskiej, znane powszechnie z ich dobroci, **pod gwarancyą za każdą sztukę,** to znaczy: każdą kosę, któraby nie dobrze siekła, odbieram napowrót, dając za takową bezpłatnie inną **również pod gwarancyą.**

Długość	80	95	100	110	115	120 do 125	130 cm.
Cena:	**3,50**	**4,—**	**4,50**	**5,—**	**5,50**	**6,50**	**7,—** mk.

Zaletą ich jest lekkość i niezwykła równość hartu; ostrze trzymają przez kilka dni i sieką bez ostrzenia do 200 kroków. Kosy moje sieką również dobrze każdą trawę i wszelkie gatunki zboża. [980

Także polecam **młotki po 60 fen. i babki do kos po 55 fen. pod gwarancyą.** Wysyłka następuje odwrotną pocztą, za zaliczką pocztową lub po poprzedniem nadesłaniu należytości.

Ludwik Sochaczewski, Pleszew (Pleschen Pr. Posen).

Präp. Tafelhonig

hochfein im Geschmack.

Emaille Eimer
Brutto 10 Pfd. M. 3,25
Emaille Toepfe
Brutto 10 Pfd. M. 3,75
Emaille Eimer
Netto 15 Pfd. M. 5,00
Emaille Eimer
Netto 25 Pfd. M. 8,00.

Alles ab hier gegen Nachnahme. Gefässe frei.

Johannes Zuck,
Pflaumenmussfabrik
Magdeburg - Sudenburg 7.

25-30 mularzy

znajdą trwałe zatrudnienie u **W. Rabskiego,** budowniczego w Miłosławiu.

---

2 pomocnik. introligatorskich przyjmie na stałe zatrudnienie każdego czasu lub od zaraz **L. Ksycki,** Żnin, księgarnia i skład papieru.

Do większego handlu kolonialnego, win i destylacyi potrzebni od 1-go lipca [4012

młodszy pomocnik i uczeń.

Zgłoszenia uprasza się nadesłać do ekspd. Wielkop. pod nr. 4012.

Ucznia do handlu korzeni, win, cygar i destylacyi, poszukuje od zaraz [3915 **St. Morawski** w Gnieźnie.

Baczność! Rodacy!

Co może obcy, może i Polak!

Kto zamówi **do 15 lipca** najmniej **2 kosy naraz** i odwoła się przytem na ten anons, dostanie **brzytwę** dobrą jako podarunek. Im więcej kós, tem lepszą dam brzytwę,, lub na życzenie dobry nóż

A. Noskowicz, Pleszew (Pleschen).

Kasa oszczędności

Banku Rolniczo-Przemysłowego Kwilecki, Potocki & Sp.

Przyjmuje na oprocentowanie wkładki każdej wysokości od 1 marki począwszy płacąc od **3 do 4 i pół procent,** wedle umowy.

Parcelacya folwarku w Śmiglu.

W poniedziałek, d. 26. bm. od godz 10-tej sprzedawać będę moją posiadłość (dawniej p Niché) w parcelach od 50—550 mg. z budynkami murowanemi, żywym i martwym inwentarzem, nadkompletnym i bogatemi żniwami, oraz pojedyńcze place budowlane z pięknym parkiem w środku miasta. Warunki kupna bardzo dogodne i korzystne. Kto się rychlej zgłosi wprost do mnie piśmiennie lub osobiście będzie miał pierwszeństwo.

Bliższych informacyi udzieli p. Niché w Śmiglu lub mój zastępca tamże na folwarku pan Domagalski.

Oprócz powyższego mam do oddania folwarki:

1) Szczytniki Królewskie pod Gnieznem 300—450 mg.
2) gospodarstwo w Wiecanowie 2 klm. od Mogilna, 200 mórg pszennej ziemi i
3) pod Trzemesznem 100—200 mg. ziemi tej samej dobroci z budynkami, inwentarzem i żniwami.

G. Riter, Poznań, ulica Wodna nr. 27.
Telefon 62.

Parcelacya.

We wtorek. dnia 27 czerwca od godziny 10 przed południem sprzedawać będę w całości lub parcelach **gospodarstwo** pana **Jana Owsianego w Sowińcu,** stacya kolei **Choryń,** ca. 200 mórg dobrej pszennej ziemi z kompletnemi zabudowaniami, żywym i martwym inwentarzem.

Z gospodarstwa tego można dwie samodzielne osady utworzyć.
Warunki kupna i spłaty dogodne.
Bliższych informacyi udzieli [4052

G. Ritter, Poznań, Wodna ulica 27.
Telefon 62.

Zakład dentystyczny

w Poznanin, św. Marcin 29, I piętro
vis á vis ul. Bismarka.

K. Brzeski & F. Bolewski.

Przyjmujemy od 9—1 i 3—6.
Dla niezamożnych od 8—9 rano.

Rwanie zębów, plombowanie, sztuczne zęby po cenach bardzo nizkich!

Świetna egzystencya

nadaje się polakowi przez przejęcie obszernego (3914

składu węgli i materyałów budowlanych.

Obrót roczny 80,000 marek. Zgłoszenia piśmienne pod num. 3914 do eksped. Wielkopolanina. Okolica bogata i polska.

Biuro miernicze i melioracyjne

W. Staśkiewicz, zaprzysiężony miernik i inżynier kultury

Poznań, św. Marcin Nr. 9|10

TELEFON 1531

przyjmuje i wykonuje wszelkie melioracye i pomiary, a mianowicie:

Melioracye pól i łąk, drenowanie większych i mniejszych posiadłości, włącznie wygotowywania planu. [3788

Sporządza generalne i specyalne projekta Spółek drenarskich z załatwieniem wszystkich zachodzących formalności.

Pomiary katastralne przy parcelacyach, regulacye granic, nowe podziały pól na szlagi, pomiary lasów, rektyfikacye kart dominialnych, budowę dróg i kolejek polnych, w ogóle prace w zakres miernictwa i wszelkich melioracyi wchodzące.

Parowy zakład czyszczenia pierza

Matzdorff & Żerkowski,
skład pierza pościelowego — ulica Wroniecka nr. 24.
Przesełka i odsełka darmo.

Pod bardzo korzystnemi, przystępnemi warunkami jest na sprzedaż

wieś rycerska

Chytrów z gorzelnią, cegielnią, karczmą itd. w obszarze 1000 do 1300 mórg znakomitej ziemi, z każdą dowolną ilością jaknajlepszych łąk nadobrzańskich; **dwór wygodny o 10 pokojach, z rzadko pięknym cienistym parkiem, ca. 20 mórg obejmującym,** a potem wielki sad pełen cennych drzew owocowych Budyn i wszystkie masywy w porządku, **gorzelnia urządzona wedle najnowszych wymagań ma około 400 beczek kontyngentu.**

Chytrów z szosą w miejscu jest ogólnie znany z swej dobroci i leży tuż przy samem mieście Jaraczewie pod Borkiem; stacya kolejowa Lowenitz zaledwie 2 klm odległa i to szosą.

Bliższych objaśnień udzieli na miejscu zastępca nasz p. **Józef Sroczyński** w hotelu Viktoria w Jaraczewie.

W miejsce zaliczki przyjmie się też hipotekę lub mniejszy majątek w zamian.

Drwęski & Langner,
Dom Bankowy w Poznaniu,
ulica Rycerska 38 — (Ritterstrasse 38).

Centralna drogerya

Hurtownie **J. Czepczyński** Detalicznie

Poznań, Stary Rynek 8

poleca **po znanych tanich** cenach:

Mydła i artykuły do prania.
Świece stearynowe, parafinowe, cerezynowe i woskowe.
Oliwy i tłuszcze do wszelkich maszyn.
Smarowidła na osie.
Kuchy siemienne. Fosforan wapna.
Farby, lakiery i pokosty.
Kleje, szelak, okowita i oleje do polerowania.

Telefon 233.

Oszczędne gospodynie

które lubią **dobrą filiżankę kawy,** używają jako najlepszy dodatek **tylko** kilkakrotnie premiowaną i przez markę fabryczną **„krzyż"** prawnie ochronną

„Prawdz. Voigt,a Kawę"

co do wydajności, aromatu i smaku niedoścignionа. Uważać należy dokładnie na **krzyż.**

Gewerbe-Akademie Friedberg bei Frankfurt a/M.

Polytechnisches Institut für Maschinen- Elektro- u. Bau-Ingenieure, sowie für Architekten.

Licytacya!!!

Z powodu wydzierżawienia sprzedawać będę od godziny 8-mej rano

26-go czerwca rb.

na podwórzu

w Lucinach poczta Śrem

52 koni fornalskich i powozowych,
18 wołów roboczych importowanych bawarskich,
19 wołów roboczych oldenburskich,
14 krów mlecznych oldenburskich

przez licytacyą.

Majętność Mechlin
p. Śrem.

Z pow. ogłoszonego konkursu nad majątkiem obecnego dzierżawcy są

role pleb.

w **Mur. Goślinie** 360 mg. włącznie 80 mg. łąk zaraz do wydzierżawienia. Odległość od dworca przeszło 20 min. pieszo.

Dozór kościelny.

Panna do bufetu

i wyręczenia pani domu przystojna i skromna potrzebna od zaraz.

Buda. Pr. Stargard.
Hotel Prinz v. Preussen.

Rządca samotny szuka od 1. 7.

starszej osoby

na wieś do prowadzenia domu.

Łask. of. z pod. wieku i pensyi do eksp. Wielkop. pod nr. 3972.

Gospodyni

znająca się na pańskiej kuchni z dobremi poleceniami przyjmie miejsce od 1. 7. b. r. Zgłoszenia uprasza A. W. No. 900. postl. Graetz i. P.

Służący

kaw. myśliwy potrz. od 1. 7. 05.

Szenic,
Kerzkwy p. Pleschen, 2 Bhf.

Pisarz gospodarczy

24 lat stary, 6 lat prakt., obecnie zatrudn. w większ. inter. w gospodarstwie, obezn. dokł. na chowie i tuczu bydła, poszukuje od 1 lipca rb. podobnego stanowiska.

Zgłoszenia post. rest. **S. P. Jarschomkowo.**

Skład masła, sera i towarów kolonialnych

w najlepszem położeniu Poznania jest z powodu stosunków familijnych tanio do sprzedania. Zgłoszenia piśmienne przyjmuje ekspedycya Wielkopolanina pod nr **4036.**

Nowo otworzony! Nowo otworzony!

Za darmo!!!

nie — **lecz zadziwiająco tanio** — nabyć można

elegancką garderobę męzką i dla chłopców wszelkiego rodzaju

tylko w firmie

S. Zientek

Poznań, St. Rynek 74. - w domu Banku Przemysłowców.

Olbrzymi wybór od najtańszej do najlepszej!!!

Wielki skład krajowych i zagranicznych materyi najnowszej mody.

Zamówienia podług miary wykonuję spiesznie, elegancko i akuratnie pod gwar. bardzo dobrego leżenia **po nadzwyczaj tanich cenach.**

Wielebnemu duchowieństwu pozwalam sobie zwrócić uwagę na mój **znakomity krój rewerend i płaszczy** pod przewodnictwem **akademicznie wykształconego krojczego.**

Proszę zważać i spamiętać firmę.

Kupujcie u swego! Kupujcie u swego!

Nakładem i drukiem Fr. Chodeczyńskiego w Poznaniu. — Redaktor odpowiedzialny Józef Szmyt w Poznaniu.